

TEKTONIKA GŁÓWNEJ STREFY GRANITÓW WZGÓRZ STRZELIŃSKICH

Główna strefa występowania granitów w obrębie Wzgórz Strzebińskich ciągnie się południkowo między Strzeliną a masywem Kalinki w okolicy Dobroszowa, gdzie zanika na powierzchni. Ku S w okolicy Skalic występuje już tylko ultrametamorficzna powłoka tej jednostki. Główna strefa granitów ustawiona jest więc skośnie względem makrostruktury fałdowej Wzgórz Strzebińskich mającej kierunek SW-NE i ogranicza się w zasadzie do północnego, nieznacznie przebudowanego skrzydła elewacji Przeworna (3). Granity tej strefy występują w obrębie trzech, leżących na sobie, jednostek: Dobroszowa, Nowolesia oraz Gościńca i to zarówno w obrębie utworów proterozoicznych, jak też dewońskich tych jednostek. Od północy strefa granitów obcięta jest na powierzchni młodotrzeciorzędowym, prawdopodobnie konsedymen-tacyjnym uskokiem geomorfologicznym Sieniec (5), za którym granity zapewne występują w podłożu serii poznańskiej.

Zagadnienie aureoli kontaktowej. W literaturze geologicznej nie zostały dotychczas opisane zjawiska endo- i egzokontaktowe. Jedynie w pracach H. Cloosa (2, 3) jest mowa o krach hornfelsów w południowej części głównego kamieniołomu w Strzelinie.

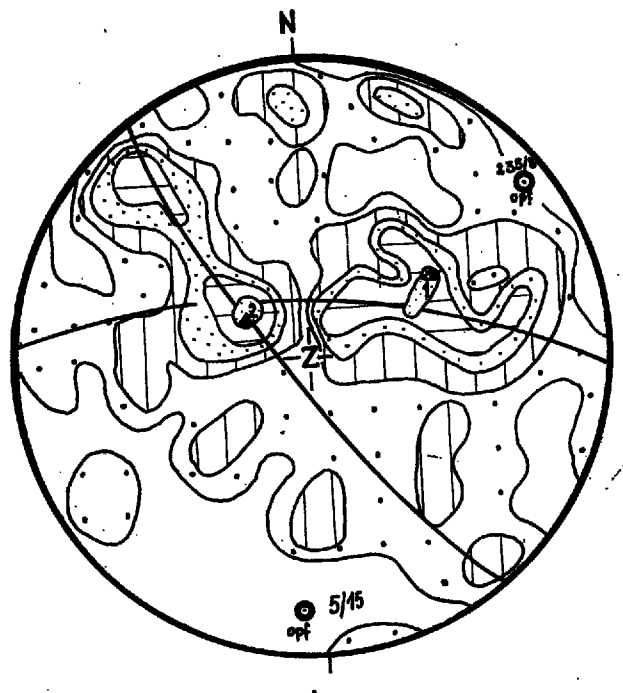
Lineacja ziarna. Słabo widoczna lineacja ziarna w granitach okolic Strzelina ma kierunek WSW-ENE, typowy dla północnego skrzydła elewacji Przeworna (4, 5). Przy południkowym przebiegu osi wystąpienia granitu nie może być ona uważana, jak przypuszczał H. Cloos (3), za strukturę płynięcia, lecz raczej za strukturę reliktową (4) odziedziczoną po skałach, kosztem których tworzył się granit, tj. głównie gnejsach.

UKD 551.243:552.321.1(438.26 Wzgórz Strzebińskie)

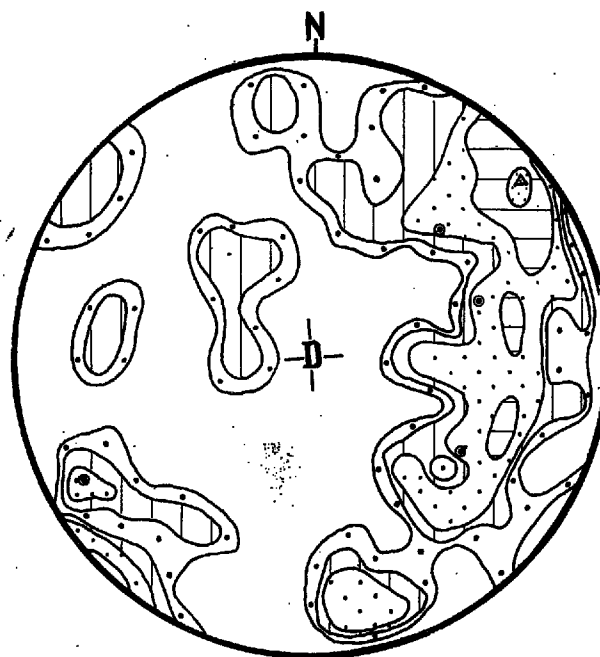
Zagadnienie tektoniki intruzyjnej. Przy skośnym w stosunku do makrostruktur fałdowych przebiegu ciała (ciał) granitowego należałoby oczekiwać, przy założeniu wypiętrzania stropowych skał ościennych, znacznej reorientacji starszej B-lineacji (w gnejsach i warstwach z Jegłowej). Zjawiska tego jednak nie obserwujemy. Ogólnie więc tektonika intruzyjna w osłonie nie zaznacza się w dwu przypadkach: 1) żyłowego charakteru intruzji, przy którym granice ciała intruzyjnego są ostre lub 2) autochtonicznego ciała granitowego w stosunku do osłony. Przy stwierdzeniu charakteru magmowego lub ultrametamorficznego skał granitowych i innych zjawisk towarzyszących ultrametamorfizacji oraz przy częstych i lokalnych przejściach gnejsów w granity, wniosek o ultrametamorficznym pochodzeniu granitu nosi wiele cech prawdopodobieństwa. Intruzje jednych odmian granitów w inne należy wiązać z lokalną mobilizacją bez znaczących przemieszczeń w stosunku do osłony.

Enklawy. Enklawy skał starszych w obrębie granitów są dość częste (2, 4) i zróżnicowane pod względem wielkości, mezo- i makroskopowe. Przeważają gnejsy proterozoiczne typu osłony. Badaną orientację przestrzenną powierzchni foliacji i lineacji ziarna przedstawia ryc. 1A, B. W diagramach uwzględniono też i takie przypadki, w których, ze względu na odsłonięcie terenu, nie było pewności czy istotnie mamy do czynienia z enklawą, jednak fragment gnejsu występował w bezpośrednim sąsiedztwie granitu. Diagram foliacji wykazuje bardzo znaczny jej rozrzut, większy niż w skałach ościennych (7).

Oprócz głównego pasa, którego oś ustawiona jest 5/15 można się tu dopatrzeć i innych pasów opar-

A — orientacja elementów tektoniki w enklawach skał proterozoicznych w obrębie granitów wawerskich na N od elewacji Przeworna.

B — orientacja elementów tektoniki w enklawach skał proterozoicznych w obrębie granitów wawerskich na N od elewacji Przeworna.

tych na znacznie płytszych maksimach. Znaczny rozrzut lineacji ziarna wskazuje też diagram (ryc. 1B). Największe maksimum zgadza się w przybliżeniu z lineacją ziarna w granicie i skałach ościennych na północnym skrzydle elewacji Przeworna (7), pojawia się jednak kilka znacznie płytszych maksimów. Spora ich grupa uклада się w pas, co jest charakterystyczne dla silnej przebudowy tektonicznej struktur fałdowych. Powyższy zawiły układ elementów tektoniki w enklawach w stosunku do regularnego ich rozkładu w skałach ościennych na północnym skrzydle elewacji Przeworna wskazuje na znaczną wewnętrzną mobilizację głównej strefy granitów Wzgórz Strzeleńskich, przy której enklawy uległy znacznej reorientacji.

Inne wystąpienia granitoidów. Poza główną strefą znajduje się we Wzgórzach Strzeleńskich spora ilość wystąpień tych skał. Wymienić tu należy: Gromnik, okolice Kraszewic — Nowiny, okolice wsi Płoc, dolina potoku Kaczka w Miłocicach i inne. Duże wystąpienie zdaje się towarzyszyć w głębi okolicom Krzywiny, przemawia za tym silna endogeniczna kaolinizacja w skałach wyżej ległych należących do jednostki Dobroszowa w okolicy Krzywiny i Jegłowej. M. Borkowska (1) wiąże z granitami strzeleńskimi metamorfozę skał wapienno-krzemianowych w okolicy Samborowiczek. Zauważyć należy, że skały te zostały przeobrażone regionalnie na długo przedtem, tj. w czasie ruchów assyntetycznych.

Tektonika nieciągła reprezentowana jest przez 3 systemy spekań skalnych. System spekań pionowych o kierunku WSW-ENE jest w przybliżeniu zgodny z lineacją ziarna (spekania bc). Spekania ławicowe równoległe do powierzchni geomorfologicznej można wiązać z odcieżaniem górotworu. Jeszcze do 100 m zaznaczają się one w granicie. Trzeci system spekań

poprzecznych 345/5/50-70 WSW ma charakter spekań ścinających (4, 5). Rysy ślizgowe na nich zapadają pod różnymi kątami, od małych skierowanych ku S do kątów równych upadowi powierzchni ślizgowych. Ten system w Górcie Sobockiej zapada ku E. W Strzegowie na S od Strzelina występują krzyżujące się systemy spekań ścinających z lustrami i rysami ślizgowymi zapadającymi ku E i W. Kompresję tę można by wiązać z fazą salską (por. wiek granitu — 7). Po niej nastąpiła w poźłomie badanym w Strzelinie tensja i wnikięcie w ten system resztek pomagmowych, dzięki którym powstały pegmatyty i aplity. Zagadnienie spekań i ich znaczenie praktyczne przedstawione jest szerzej w notatce autora (5).

LITERATURA

1. Borkowska M. — Notes on the lime-silicate rocks from Samborowiczki in the Strzelin Granite Massif (Lower Silesia). Bull. Acad. Pol., Sc., Sér. Sc. géogr., vol. 9, 1961, no. 1.
2. Cloos H. — Geologie der Schollen in schlesischen Tiefengesteinen. Abh. Preuss. Geol. L.-A., 81, Berlin, 1920.
3. Cloos H. — Der Gebirgsbau Schlesiens und die Stellung seiner Bodenschätze. Berlin, 1922.
4. Oberc J. — Geologia krystaliniku Wzgórz Strzeleńskich. Studia geol. pol. vol. 20, 1966.
5. Oberc J. — Tektonika granitu w kamieniołomie w Strzelinie. W: Z geologii Ziemi Zachodnich. Wrocław, 1966.
6. Oberc J. — Budowa geologiczna Polski. T. IV. Tektonika, cz. 2. Wyd. Geol., 1972.
7. Oberc J. — Tektonika i rozwój wschodniej części bloku przedsudeckiego. Prz. geol. 1975, nr 5.